

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για «Τα προβλήματα της γεωργίας στις απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

(97/C 30/11)

Στις 25 Οκτωβρίου 1995, και σύμφωνα με το άρθρο 23, παράγραφος 3 του Εσωτερικού Κανονισμού της, η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να προβεί στην κατάρτιση γνωμοδότησης για «Τα προβλήματα της γεωργίας στις απομακρυσμένες και νησιωτικές περιοχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 5 Σεπτεμβρίου 1996, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Qüevedo Rojo.

Κατά τη διάρκεια της 338ης συνόδου ολομέλειας στις 25 και 26 Σεπτεμβρίου 1996, (συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 97 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Η πρώτη συγκεκριμένη εκδήλωση κοινοτικού ενδιαφέροντος για τις απομακρυσμένες περιοχές υπήρξε η υιοθέτηση και εφαρμογή του προγράμματος Poseidom για τα γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα. Στις 22 Δεκεμβρίου 1989, το Συμβούλιο υιοθέτησε απόφαση για τη θέσπιση Προγράμματος Ειδικών Μέτρων λόγω του απομακρυσμένου και νησιωτικού χαρακτήρα των γαλλικών υπερπόντιων διαμερισμάτων, το πρόγραμμα Poseidom, στο οποίο προστέθηκαν, το 1991, το πρόγραμμα Poseican (για τις Καναρίους Νήσους) και το πρόγραμμα Poseima (για τα αρχιπελάγη της Μαδέρας και των Αζορών).

1.2. Η εν λόγω αποφασιστικότητα για τη θέσπιση κατάλληλων μέτρων για την ανάπτυξη των άκρως απομακρυσμένων περιοχών, θεσμοθετήθηκε με την υπογραφή, στις 7 Φεβρουαρίου 1992, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στο Μάαστριχτ. Η εν λόγω Συνθήκη περιλαμβάνει Δήλωση (αριθ. 26) σχετικά με τις άκρως απομακρυσμένες περιοχές της Κοινότητας (Αζόρες, Μαδέρα, Κανάριοι Νήσοι και γαλλικά υπερπόντια διαμερίσματα), στην οποία η συνδιάσκεψη, αναγνωρίζοντας ότι οι εν λόγω περιοχές παρουσιάζουν σημαντική καθυστέρηση, λόγω του συνδυασμού και του μόνιμου χαρακτήρα διαφόρων διαρθρωτικών φαινομένων (μεγάλη απόσταση από την ευρωπαϊκή ήπειρο, γεωγραφική και οικονομική απομόνωση, περιορισμένες διαστάσεις των παραγωγικών τομέων τους και των αγορών τους, δυσμενής μορφολογία του εδάφους και δυσμενείς κλιματολογικές συνθήκες, οικονομική εξάρτηση από ορισμένα προϊόντα), θεωρεί απαραίτητη την υιοθέτηση ειδικών μέτρων υπέρ των εν λόγω περιοχών⁽¹⁾.

1.3. Τα προγράμματα Poseidom, Poseima και Poseican διέπονται από δύο αρχές, δηλαδή την αρχή ότι οι εν λόγω περιοχές ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση — γεγονός που τις διαφοροποιεί από άλλα υπερπόντια εδάφη ορισμένων κρατών

μελών — και την αρχή της αναγνώρισης του μόνιμου και ιδιαίτερου χαρακτήρα των μειονεκτιμάτων που χαρακτηρίζουν τις εν λόγω περιοχές, τα οποία αιτιολογούν πλήρως την προσαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου σε αυτά. Κατά συνέπεια, τα προγράμματα αποτελούν ένα σύνολο πολυκλαδικών δράσεων, οι οποίες περιλαμβάνουν ρυθμιστικά μέτρα και αναλήψεις χρηματοδοτικών υποχρεώσεων, κυρίως στους τομείς — όπως οι μεταφορές, η φορολογία, η έρευνα και η ανάπτυξη, η αλιεία, η τελωνειακή πολιτική ή η προστασία του περιβάλλοντος — στους οποίους ο ευαίσθητος διαρθρωτικός χαρακτήρας των εν λόγω περιοχών είναι περισσότερο εμφανής. Κατά τον τρόπο αυτό, επιβεβαιώνεται η ανεπάρκεια των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων ως κατάλληλου μέσου για τη διασφάλιση της πλήρους οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης τους.

1.4. Εξάλλου, η γεωργία, εκτός της σχετικής σημασίας της για το ΑΕΠ των περιοχών αυτών — το οποίο είναι σε κάθε περίπτωση υψηλότερο από τον κοινοτικό μέσο όρο — αποτελεί τομέα θεμελιώδους σημασίας για την οικονομία των απομακρυσμένων περιοχών (με σημαντικές έμμεσες επιπτώσεις στον τομέα των μεταφορών και σε άλλους συναφείς τομείς), την κοινωνική και εργασιακή ισορροπία, τη χωροταξία, τη διαφύλαξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, και έχει στρατηγική σημασία για την ασφάλεια του εφοδιασμού. Δεν θα πρέπει λοιπόν να αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι ένα σημαντικό μέρος των μέτρων που υιοθετούνται βάσει των προγραμμάτων αφορά τον γεωργικό τομέα.

1.5. Στις 30 Οκτωβρίου 1995, το Συμβούλιο υιοθέτησε τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2598/95 για την τροποποίηση του προγράμματος Poseidom σχετικά με συγκεκριμένα γεωργικά προϊόντα. Η Επιτροπή μελετά και πρόκειται να υποβάλει προτάσεις σχετικά με την τροποποίηση ορισμένων γεωργικών πτυχών των προγραμμάτων Poseima και Poseican.

1.6. Εξάλλου, οι ιδιαίτερες συνθήκες της γεωργίας στις βορειότερες περιοχές της Ένωσης (σκληρό κλίμα, μικρές αγορές, ισχνή πυκνότητα πληθυσμού και μεγάλη απομάκρυνση) ελήφθησαν επίσης υπόψη στη Συνθήκη, με την ένταξη των αντίστοιχων κρατών μελών· διότι και σε αυτές τις περιοχές έχει ζωτική σημασία για την κοινωνική σταθερότητα και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος η συντήρηση μιας δυναμικής γεωργίας και συναφών βιομηχανικών τομέων με δυνατότητες συμβολής στην ανάπτυξη των εν λόγω περιοχών.

⁽¹⁾ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που συνήλθε στο Τορίνο, στις 29 Μαρτίου 1996, με σκοπό την έναρξη των εργασιών της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, αναγνωρίζει ότι μεταξύ των άλλων θεμάτων που θα εξετασθούν κατά τη διάρκεια της εν λόγω διάσκεψης θα πρέπει να περιλαμβάνεται και το ζήτημα του καθεστώτος στο οποίο υπάγονται οι απομακρυσμένες περιοχές. Επιδιωκόμενος στόχος για τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη θα είναι η βελτίωση και εδραίωση της υφιστάμενης νομικής βάσης, δηλαδή της Δήλωσης αριθ. 26, με την ένταξη «ad hoc» άρθρου στη νέα Συνθήκη.

1.7. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η πρωτοβουλία της ολομέλειας της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής να αναθέσει στο τμήμα γεωργίας και αλιείας την κατάρτιση της παρούσας γνωμοδότησης πρωτοβουλίας, η οποία θα αφορά όχι μόνο τις άκρως περιφερειακές περιοχές, αλλά και τις αρκτικές περιοχές των νέων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της οποίας προηγήθηκε επίσκεψη αντιπροσωπείας της ομάδας εργασίας του τμήματος στις περιοχές της Μαρτινίκας, της Γουιάνας, και της βορείου Σουηδίας. Η ομάδα εργασίας επιθυμεί να εκφράσει τις ευχαριστίες της στις αρμόδιες αρχές για την πραγματοποίηση της επίσκεψης αυτής, με την οποία κατέστη δυνατή η επί τόπου συγκέντρωση πληροφοριών και αξιολόγηση της κατάστασης, γεγονός ιδιαίτερα σημαντικό για την υλοποίηση του έργου που ανατέθηκε στο τμήμα.

2. Γενικές παρατηρήσεις

2.1. Παρά το γεγονός ότι η γεωργική δραστηριότητα διαφέρει σε κάθε περιοχή, εντούτοις η γεωργία των απομακρυσμένων περιοχών παρουσιάζει δύο κοινά χαρακτηριστικά: το δυαδικό και εξαρτημένο χαρακτήρα της. Η γεωργία των εν λόγω περιοχών χαρακτηρίζεται από την συνύπαρξη μίας σύγχρονης γεωργίας με εξαγωγικό προσανατολισμό και μίας παραδοσιακής γεωργίας, που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως γεωργία «αυτοσυντήρησης», με υψηλό βαθμό εξάρτησης από το εξωτερικό τόσο ως προς τους συντελεστές παραγωγής όσο και ως προς τον τελικό προορισμό των παραγόμενων προϊόντων, είτε πρόκειται για την τοπική αγορά είτε για τις εξωτερικές αγορές. Το εμπορικό ισοζύγιο καταδεικνύει σαφώς την εξαγωγή ενός ή δύο «εξειδικευμένων» προϊόντων, και την ταυτόχρονη εισαγωγή ενός ευρύτατου φάσματος γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων για την ικανοποίηση της τοπικής κατανάλωσης.

2.2. Σε κάθε περίπτωση, η γεωργική ανάπτυξη παρακωλύεται λόγω μιας σειράς κοινών προβλημάτων μόνιμου χαρακτήρα, τα οποία κατά κύριο λόγο οφείλονται στη γεωγραφική και οικονομική απομόνωση των εν λόγω περιοχών, καθώς και στον άκρως απομακρυσμένο χαρακτήρα τους σε σχέση με την υπόλοιπη κοινοτική επικράτεια, και τα οποία επιδεινώνονται από τα πρόσθετα φυσικά μειονεκτήματα που προαναφέρθηκαν. Τα κυριότερα από τα προβλήματα αυτά είναι:

2.2.1. Το μεταφορικό κόστος και το κόστος της διανομής και αποκομιδής τόσο όσον αφορά την εισαγωγή των μέσων παραγωγής, όσο και την εμπορία και την εξαγωγή των τελικών προϊόντων.

2.2.2. Η, κατά κύριο λόγο περιορισμένη, φύση των διαθέσιμων πόρων, τόσο των φυσικών (όπως νερό, χώρος, ενέργεια, και άλλες εισροές, κ.λπ.) όσο και των ανθρώπινων (τεχνολογία και εξειδικευμένο προσωπικό).

2.2.3. Η απουσία οικονομικών κλίμακος, με τοπικές αγορές περιορισμένου μεγέθους και συχνά κατακερματισμένες (διπλή απομόνωση), γεγονός που επιδεινώνει ακόμη περισσότερο τα προβλήματα που αναφέρονται στο σημείο 2.2.1 (δημιουργία στρατηγικών αποθεμάτων).

2.2.4. Η υπερβολική εξάρτηση από μία «μονοκαλλιέργεια», γεγονός που τις καθιστά υπερβολικά ευάλωτες στις μεταβολές της τεχνολογίας και της αγοράς, και η απουσία ενδοχώρας που θα μπορούσε να απορροφήσει τις επιπτώσεις των διακυμάνσεων της οικονομικής συγκυρίας.

2.2.5. Ο υπερβολικά ευαίσθητος χαρακτήρας του περιβάλλοντος, κατάσταση την οποία συμβάλλουν ευρύτατα φυσικές καταστροφές και φαινόμενα υποβάθμισης (δασικές πυρκαγιές, εξάλειψη των αποβλήτων, μόλυνση των παράκτιων περιοχών, κ.λπ.).

2.2.6. Το γενικά περιορισμένο μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ο οικογενειακός τους χαρακτήρας για πολύ υψηλή αναλογία εργαζομένων μερικής απασχόλησης, και τα σοβαρά εμπόδια που παρεμβάλλονται στην εφαρμογή μιας εκτατικής καλλιέργειας (υπερβολικός κατακερματισμός και δυσκολίες εκμηχάνισης).

2.2.7. Ο προσανατολισμός της οικονομικής ανάπτυξης προς τον τουριστικό τομέα, λόγω της έλλειψης ενός σημαντικού βιομηχανικού τομέα, με αποτέλεσμα την επιδείνωση της κατάστασης του περιβάλλοντος, ενώ ο εν λόγω τομέας λειτουργεί ανταγωνιστικά σε σχέση με τη γεωργία — η οποία βρίσκεται σε μειονεκτική θέση — όσον αφορά την κατάληψη των καλύτερων εδαφών, των υδάτινων πόρων και του εργατικού δυναμικού. Η μετακίνηση του πληθυσμού προς τις παράκτιες περιοχές δημιουργεί προβλήματα διάβρωσης του εδάφους και εγκυμονεί τον κίνδυνο εγκατάλειψης των εδαφών της ενδοχώρας.

2.2.8. Οι φυσικοί περιορισμοί και οι δυσκολίες εφοδιασμού με τα κατάλληλα τεχνολογικά και παραγωγικά μέσα, με αποτέλεσμα την ύπαρξη υψηλού κόστους παραγωγής. Σε σχέση με τις γειτονικές χώρες, η εφαρμογή κοινοτικών προτύπων ως προς τους μισθούς, την κοινωνική προστασία και τα περιβαλλοντικά μέτρα έχει ως αποτέλεσμα την υπερβολική αύξηση του κόστους, πρόβλημα που είναι δύσκολο να αντιμετωπισθεί.

2.2.9. Τα προϊόντα των περιοχών αυτών είναι ακριβότερα από τα παραγόμενα στην ηπειρωτική Ευρώπη, με αποτέλεσμα να συναντούν σοβαρές δυσκολίες για να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό των εισαγόμενων προϊόντων στις τοπικές αγορές, λόγω του κατακερματισμού και του ατομικού χαρακτήρα των τελευταίων και της έλλειψης των κατάλληλων διαρθρώσεων μεταποίησης και εμπορίας. Η αυξανόμενη τάση εγκατάστασης πολυκαταστημάτων και μεγάλων δικτύων διανομής δεν συμβάλλει στη βελτίωση της κατάστασης.

2.2.10. Σε πολλές περιπτώσεις, η γειτνίαση με τις χώρες ΑΚΕ ή τις αναπτυσσόμενες χώρες, με τις οποίες η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συνάψει συμφωνίες προνομιακής μεταχείρισης, προκαλεί προβλήματα ισχυρού ανταγωνισμού (κοινωνικό ντάμπινγκ) χωρίς την ύπαρξη αντισταθμισμάτων. Ο εν λόγω ανταγωνισμός εκδηλώνεται τόσο στο επίπεδο των αγορών της ηπειρωτικής Ευρώπης, όσο και στο επίπεδο των τοπικών αγορών των εν λόγω περιοχών.

2.2.11. Η τοπική μεταποιητική βιομηχανία, η ανάπτυξη της οποίας επίσης προσκρούει σε παρόμοια εμπόδια, δεν διαθέτει επαρκή αριθμό πελατών και για το λόγο αυτό οι δυνατότητες επισώρευσης πρόσθετης αξίας είναι πολύ περιορισμένες.

2.2.12. Οι παρεμφερείς δυσκολίες που παρατηρούνται ως προς τις εξαγωγές: κατακερματισμός και ατομικός χαρακτήρας της προσφοράς, ατελή συστήματα και υποδομές εμπορίας, δυσκολίες πρόσβασης στα κέντρα διανομής και έγκαιρης αντίδρασης στις μεταβολές, μεταξύ άλλων, της αγοράς.

2.3. Στις αρκτικές περιοχές, η γεωργική δραστηριότητα επίσης αντιμετωπίζει μόνιμες δυσκολίες διαρθρωτικής φύσεως, με πολύ συγκεκριμένα παραγόμενα προϊόντα και ιδιαίτερο κόστος, οι οποίες θα απαιτούσαν διαφοροποιημένη αντιμετώπιση. Σε όλες τις περιπτώσεις, τόσο για κοινωνικούς όσο και για πολιτιστικούς και περιβαλλοντικούς λόγους, η ΟΚΕ

υποστηρίζει την ενθάρρυνση δράσεων που θα παράσχουν νέες δυνατότητες διατήρησης και δημιουργίας θέσεων απασχόλησης στις αγροτοβιομηχανικές παραγωγικές δραστηριότητες όλων αυτών των χωρών.

2.4. Κατά συνέπεια, καθίσταται προφανές ότι η αντιμετώπιση των εν λόγω προβλημάτων που οδηγούν σε εγκατάλειψη της γεωργικής δραστηριότητας είναι δυνατή μόνον μέσω της διατήρησης των παρεμβάσεων των διαρθρωτικών ταμείων και της αναγνώρισης της ανάγκης ένταξης στις δράσεις των θεσμικών κοινοτικών οργάνων που τις αφορούν ειδικών μέτρων υπέρ των εν λόγω περιοχών, με στόχο την ενίσχυση και εντατικοποίηση των, ήδη εφαρμοζομένων στο πλαίσιο των προγραμμάτων Ροσει δράσεων.

3. Ειδικές παρατηρήσεις

3.1. Ιδανικός στόχος θα ήταν η διατήρηση μίας γεωργικής δραστηριότητας και ενός γεωργικού πληθυσμού οι συνθήκες ζωής του οποίου δεν θα διαφέρουν από αυτές των υπολοίπων γεωργικών περιοχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μέσω της υποστήριξης των παραδοσιακών καλλιιεργειών και της προώθησης των διαδικασιών διαφοροποίησης και αναζήτησης νέων δυνατοτήτων.

3.2. Η ΟΚΕ επιθυμεί να τονίσει τη σημαντικό ρόλο που διαδραματίζει στις περιοχές αυτές με το υψηλό επίπεδο συγκαλυμμένης ανεργίας ο αγροτοβιομηχανικός τομέας. Για ένα μέρος των κατοίκων τους και ιδιαίτερα ίσως για τις γυναίκες οι αγροτοβιομηχανικές δραστηριότητες αντιπροσωπεύουν τη μοναδική ανεξάρτητη πηγή εισοδημάτων.

3.3. Ο τομέας της αλιείας έχει επίσης μεγάλη σημασία για τις περιοχές αυτές και αντιμετωπίζει επίσης προβλήματα παρόμοια μ'αυτά που αναφέρονται:

- μία βιοτεχνική αλιεία που πλήττεται από τις δυσχέρειες που προκύπτουν από μικρές και υπερφορτωμένες από την άποψη της εκμετάλλευσης παράκτιες αλιευτικές ζώνες·
- μία αλιεία ανοιχτής θαλάσσης με μεγάλες δυνατότητες (ειδικότερα σε διακινούμενα είδη) για την οποία όμως υπάρχει έλλειψη κατάλληλων σκαφών και τεχνικών και της οποίας η ανάπτυξη προσκρούει στις δυσκολίες που απορρέουν από τις διεθνείς συμφωνίες και την πολιτική της μείωσης των αλιευτικών επιδόσεων·
- οπωσδήποτε, γηρασμένο εργατικό πληθυσμό με αναποτελεσματική τεχνική προετοιμασία, όπως επίσης έλλειψη χερσαίας υποδομής και αναποτελεσματική εμπορία.

3.3.1. Χρειάζεται να προωθηθεί η έρευνα ιδίων πόρων, ειδικότερα η ανάπτυξη της υδατοκαλλιέργειας καθώς και η χάραξη πολιτικής για την προσαρμογή των αλιευτικών προσπαθειών στους πόρους της κάθε περιοχής, όπως επίσης η διατήρηση και η επέκταση σε άλλα είδη (συμπεριλαμβανομένων των προϊόντων θαλασσοκαλλιέργειας) των ενισχύσεων που θεσπίστηκαν για την εμπορία. Η αθλητική αλιεία μπορεί επίσης να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο σε μια στρατηγική τουριστικής ανάπτυξης των περιοχών αυτών.

3.4. Πράγματι, η καταπολέμηση της ανεργίας στις περιοχές αυτές πρέπει να βασιστεί σε ολοκληρωμένα προγράμματα ανάπτυξης που θα επιδιώξουν την εξεύρεση εναλλακτικής απασχόλησης παράλληλα με τη διατήρηση και τον εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών τομέων.

3.5. Η αύξηση της προοριζόμενης για την τοπική αγορά παραγωγής, θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του χαμηλού σήμερα βαθμού αυτόρκειας. Προς το σκοπό αυτό, είναι απαραίτητο να βελτιωθεί η εικόνα των τυπικών προϊόντων, με αφετηρία την έρευνα και τη μεταφορά τεχνολογίας, η οποία, στην περίπτωση που υφίσταται, έχει αποκλειστικό σχεδόν προσανατολισμό την παραγωγή προϊόντων που προορίζονται για εξαγωγή. Για τη βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων καθώς και της παρουσίας τους στις αγορές, απαιτείται επιπλέον η δημιουργία της κατάλληλης υποδομής (σφαγεία, κέντρα παραγωγής γαλακτοκομικών προϊόντων, εγκαταστάσεις τυποποίησης και συσκευασίας, κ.λπ.), η οποία σήμερα είτε δεν υφίσταται είτε δεν ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις. Λόγω των ειδικών συνθηκών παραγωγής, οι υποδομές αυτές, σε πολλές περιπτώσεις, δεν μπορούν να επωφεληθούν από οικονομίες κλίμακος και πρέπει να νοούνται περισσότερο ως μικρές μονάδες παρά ως μεγάλες εγκαταστάσεις οι οποίες θα υποχρησιμοποιούντο. Η ενθάρρυνση της θέσπισης ονομασιών προέλευσης, ονομασιών βιοτεχνικής ποιότητας και βιολογικών προϊόντων αποτελεί μέτρο που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

3.6. Η σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των παραγωγών και των εισαγωγών-διανομών πρέπει να ρυθμισθεί κατάλληλα, με την προώθηση της συναψης διεπαγγελματικών συμφωνιών στα πλαίσια των οποίων οι παραγωγοί θα υποχρεούνται να διασφαλίζουν τόσο την κανονικότητα του εφοδιασμού με τις απαραίτητες ποσότητες όσο και την ποιότητα, και οι υπόλοιποι οικονομικοί παράγοντες — στους οποίους θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν, σε πολλές περιπτώσεις οι μεταποιητικές βιομηχανίες των γεωργικών προϊόντων διατροφής — θα υποχρεούνται να προωθούν κατά προτίμηση την εμπορία των τοπικών προϊόντων. Η οικονομική υποστήριξη αυτού του είδους συμφωνιών θα αποτελούσε μία ενέργεια μεγάλης εμβέλειας.

3.7. Η τουριστική ανάπτυξη που θα βασίζεται στον ποιοτικό τουρισμό που προστατεύει το περιβάλλον, δεν θα πρέπει να αποτελέσει μειονέκτημα, αλλά μία πρόσθετη δυνατότητα, όχι μόνον λόγω της αύξησης της εσωτερικής ζήτησης που μπορεί να προκύψει από αυτή (στην περίπτωση που πληρούνται οι προαναφερθείσες προϋποθέσεις παρουσίας παραδοσιακών τοπικών προϊόντων ποιότητας), αλλά και λόγω του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει στην ανάπτυξη της βιοτεχνίας και άλλων δραστηριοτήτων που συνδέονται με αυτή. Η υποστήριξη του αγροτουρισμού θα πρέπει να αποτελέσει μία κατά προτεραιότητα γραμμή δράσης.

3.8. Τα προϊόντα που προορίζονται για εξαγωγή πρέπει να τύχουν χρηματοδοτικής ενίσχυσης για την κάλυψη του πρόσθετου μεταφορικού κόστους που συνεπάγεται ο ιδιαίτερα απομακρυσμένος χαρακτήρας των περιοχών αυτών σε σχέση με τις αγορές προορισμού, και επιπλέον για να αντιμετωπίσουν τη διαρκώς αυξανόμενη τάση απελευθέρωσης της κοινοτικής αγοράς, τόσο στον ΠΟΕ, όσο και βάσει των διεθνών συμφωνιών με τις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι εν λόγω συμφωνίες, οι οποίες περιορίζουν την εφαρμογή της αρχής της κοινοτικής προτίμησης, δεν περιλαμβάνουν κατάλληλα συνοδευτικά μέτρα για την αντιστάθμιση των μειονεκτημάτων που παρουσιάζονται στις απομακρυσμένες περιοχές, οι οποίες έτσι πλήττονται από τις αρνητικές επιπτώσεις των εν λόγω συμφωνιών, χωρίς να επωφελούνται από τις θετικές πτυχές τους.

3.9. Υπό τις εν λόγω συνθήκες, δεν θα πρέπει να διαφύγουν της προσοχής μας οι συνεχείς επιθέσεις που εξαπολύονται κατά της ΚΟΑ της μπανάνας, προϊόντος ιδιαίτερα σημαντικού για την πλειοψηφία των απομακρυσμένων περιοχών. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να καταβάλει κάθε προσπάθεια

προκειμένου να αποφευχθεί ο κορεσμός της κοινοτικής αγοράς μέσω μίας υπερβολικής αύξησης της ποσόστωσης μπινανών που προέρχονται από χώρες της «ζώνης δολλαρίου», και να διατηρηθεί η υφιστάμενη σχέση που συνδέει την εμπορία των κοινοτικών μπινανών και των μπινανών ΑΚΕ με την εμπορία των μπινανών που προέρχονται από τις χώρες της «ζώνης δολλαρίου» μέσω της χρήσης πιστοποιητικών εισαγωγής. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να θέσει ως απαίτηση την πραγματοποίηση της παραγωγής με ίσους όρους από περιβαλλοντική και κοινωνική άποψη.

3.10. Οποσδήποτε, οι γεωργοί και κτηνοτρόφοι των άκρως απομακρυσμένων περιοχών θα πρέπει να καταβάλουν κάθε προσπάθεια για τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεών τους και για τη βελτίωση της παραγωγικότητάς τους. Προς το σκοπό αυτό, μεταξύ άλλων, απαιτούνται βελτιώσεις της υποδομής:

3.10.1. Η πραγματοποίηση ερευνών και πειραμάτων επικεντρωμένων στα ειδικά προβλήματα που αντιμετωπίζονται και στην καλύτερη δυνατή χρήση των ενδογενών πόρων (διότι δεν είναι πάντοτε χρήσιμη ή δυνατή η εισαγωγή λύσεων).

3.10.2. Η διευκόλυνση του εφοδιασμού τους με τα κατάλληλα μέσα παραγωγής, τόσο ως προς την τιμή τους — χρήση ενισχύσεων για την κάλυψη του μεταφορικού κόστους — όσο και ως προς την ποιότητά τους (φυτικές ποικιλίες και επιλεγμένα ζώα αναπαραγωγής κατάλληλα προσαρμοσμένα στις τοπικές συνθήκες).

3.10.3. Η βελτίωση της διάθρωσης του τομέα, μέσω της ενίσχυσης των οργανώσεων των παραγωγών και των συνεταιρισμών, και της διεύρυνσης του πεδίου δράσης τους, ώστε να περιληφθούν σε αυτό τόσο η εμπορία των παραγωγικών συντελεστών και των προϊόντων, όσο και η συμμετοχή τους στις δραστηριότητες που αφορούν την έρευνα, τη διενέργεια πειραμάτων, την επαγγελματική κατάρτιση, τη διαχείριση των χορηγούμενων ενισχύσεων, κ.λπ.

3.11. Ορισμένα από τα εν λόγω μέτρα προβλέπονται από τα προγράμματα Posei, ενώ ορισμένα άλλα υπάγονται στην αρμοδιότητα των αντίστοιχων κρατών μελών ή περιφερειακών αρχών. Παρά το γεγονός αυτό, στην περίπτωση ενός σημαντικού μέρους των μέτρων αυτών αναγνωρίζεται η ανάγκη ύπαρξης παρεκκλίσεων και ειδικής εφαρμογής της ΚΓΠ και των άλλων κοινών πολιτικών — όπως, παραδείγματος χάρι, της εμπορικής και της φορολογικής πολιτικής — καθώς και της θέσπισης των κατάλληλων, σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των εν λόγω περιοχών, συνθηκών πρόσβασης στα οριζόντια κοινοτικά προγράμματα (ιδιαίτερα εκείνα που αφορούν την κοινωνία των πληροφοριών, το περιβάλλον, την επαγγελματική κατάρτιση και την υποστήριξη της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης).

3.12. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως αποκλειστικό στόχο την προαγωγή της ανταγωνιστικότητας των άκρως απομακρυσμένων περιοχών, μέσω της εφαρμογής της αρχής της ισότητας των ευκαιριών, και της παροχής ομοιόμορφων συνθηκών ζωής και εργασίας, στους γεωργούς τους, χωρίς διακρίσεις, υπό την έννοια της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου να μην ασκούνται διακρίσεις κατά την «αντιμετώπιση διαφορετικών καταστάσεων με τον ίδιο τρόπο.»

4. Συμπεράσματα

4.1. Η κοινοτική απάντηση στα προβλήματα που αντιμετωπίζει η γεωργία των άκρως απομακρυσμένων περιοχών, μέσω των προγραμμάτων POSEI, υπήρξε θετική, παρά το γεγονός ότι θα πρέπει να υπάρξει περαιτέρω βελτίωση.

4.2. Τα προγράμματα προβλέπουν τη χορήγηση ενισχύσεων προς ορισμένες καλλιέργειες, οι οποίες όμως δεν επαρκούν για να καταστήσουν τα εν λόγω προϊόντα ανταγωνιστικά, και την χορήγηση ενισχύσεων στον τομέα της εμπορίας τους, που θα πρέπει να επεκταθεί στην τοπική αγορά.

4.3. Έχουν γίνει παρεκκλίσεις σε σχέση με ορισμένους περιορισμούς που υφίστανται σχετικά με την αύξηση της παραγωγής και την επιδότηση συγκεκριμένων υποδομών. Οι εν λόγω παρεκκλίσεις θα πρέπει να διατηρηθούν, όσο το επίπεδο αυτάρκειας κρίνεται ανεπαρκές.

4.4. Ένα σημαντικό μέρος των προγραμμάτων συνίσταται στην εφαρμογή ενός ειδικού καθεστώτος εφοδιασμού σύμφωνα με το οποίο επιτρέπεται η ικανοποίηση των αναγκών της τοπικής αγοράς σε συγκεκριμένα προϊόντα που θεωρούνται βασικά για την ικανοποίηση της άμεσης κατανάλωσης ή για τη βιομηχανία των γεωργικών προϊόντων διατροφής, σε διεθνείς τιμές, μέσω της δυνατότητας εισαγωγής τους από τρίτες χώρες χωρίς την καταβολή δασμών, ή από την Κοινότητα με επιδότηση της αντίστοιχης διαφοράς. Η προοδευτική προσέγγιση των διεθνών και των κοινοτικών τιμών θα καταστήσει το εν λόγω μέτρο άνευ σημασίας. Θα πρέπει να προβλεφθεί μηχανισμός ασφαλείας που θα περιλαμβάνει κατώτερο επίπεδο επιδότησης, στην περίπτωση που η παγκόσμια αγορά αδυνατεί να επιλύσει ικανοποιητικά το πρόβλημα των δυσκολιών εφοδιασμού που αντιμετωπίζουν οι απομακρυσμένες περιοχές λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.

4.5. Τα ειδικά συστήματα εφοδιασμού ενδέχεται να δημιουργήσουν καταστάσεις σύγκρουσης μεταξύ των τοπικά παραγόμενων προϊόντων και των επιδοτούμενων εισαγωγών. Η ΟΚΕ υποδεικνύει να λαμβάνονται υπόψη στις ετήσιες προβλέψεις τα τοπικά προϊόντα και να καταβληθεί προσπάθεια να περιορισθούν οι επιδοτήσεις στα προϊόντα άμεσης κατανάλωσης για τα οποία δεν υπάρχουν λογικά πιθανότητες τοπικής παραγωγής και σε εκείνα που εισάγονται από το γεωργικό ή τον αγροτοβιομηχανικό τομέα. Θα πρέπει παράλληλα να επιτυγχάνεται πάντα η μέγιστη προστιθέμενη αξία επιτόπου (π.χ. προϊόντα χύμα έναντι συσκευασμένων), με την παράλληλη λήψη των απαραίτητων μέτρων, ώστε τα ποσά των επιδοτήσεων στα εισαγόμενα προϊόντα για άμεση κατανάλωση, έναντι των επιδοτήσεων που παρέχονται για τις πρώτες ύλες, να μην συνεπάγονται δυσμενή διάκριση για την τοπική παραγωγή.

4.6. Η ανάπτυξη των προγραμμάτων κατέστησε εμφανή την ανάγκη ύπαρξης μεγαλύτερης συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων διοικήσεων (κοινοτικών, εθνικών και περιφερειακών), των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων και των δικαιούχων, όσον αφορά τον καθορισμό και την πρακτική εφαρμογή ορισμένων μέτρων. Χωρίς τη συνεργασία αυτή, η χρησιμότητα των εν λόγω μέτρων είναι ελάχιστη ή ανύπαρκτη. Παράλληλα, υπήρξε αναποτελεσματικότητα, που θα πρέπει να καταπολεμηθεί, λόγω της βραδύτητας με την οποία οι διοικητικές αρχές προώθησαν και εφάρμοσαν ορισμένα από τα μέτρα αυτά.

4.7. Η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι το πρόβλημα των ακριτικών περιοχών των νέων κρατών μελών, όπως και των άκρως περιφερειακών περιοχών, συνίσταται στο ότι βρισκονται μόνιμα σε μειονεκτική θέση ως προς την παραγωγή και εμπορία, πράγμα που συνεπάγεται μειωμένη ανταγωνιστικότητα του γεωργικού τομέα. Το τμήμα, λαμβάνοντας υπόψη το στοιχείο αυτό, τάσσεται υπέρ της προσαρμογής των κανονισμών και μέσων της ΚΓΠ — καθώς και των παρεμβάσεων για έρευνα και ανάπτυξη (E+A) — προς όφελος των παραδοσιακών,

τοπικών προϊόντων των περιοχών αυτών (π.χ. τροπικά άνθη και αρωματικά προϊόντα, κρέας ταράνδου κ.λπ.). Για τις αρκτικές περιοχές, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει, μαζί με τα ενδιαφερόμενα κράτη μέλη, τις δυνατότητες που παρέχονται στα πλαίσια των πρωτοκόλλων σύνδεσής τους για την κατάργηση ειδικού ολοκληρωμένου προγράμματος υπέρ της γεωργίας τους και των συναφών δραστηριοτήτων.

4.8. Τέλος, οι απομακρυσμένες περιοχές αναμένουν (και τρέφουν σχετικά βάσιμες προσδοκίες) το αποτέλεσμα της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, η οποία όπως προβλέπεται θα τροπο-

ποιήσει τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ενίσχυση του νομικού καθεστώτος που διέπει τις απομακρυσμένες περιοχές, μέσω της ένταξης στη Συνθήκη άρθρου που θα επιτρέψει την ύπαρξη παρεκκλίσεων και θα καθιστά δυνατή την προσαρμογή του κοινοτικού δικαίου, όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο, και της επισύναψης σε παράρτημα πρωτοκόλλου που θα καθορίζει σαφώς το πεδίο εφαρμογής του, θα είναι θεμελιώδους σημασίας, προκειμένου να αντιμετωπίσουν οι εν λόγω περιοχές τις προκλήσεις της νέας παγκόσμιας τάξης και της διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με την ελπίδα μιας μελλοντικής προοπτικής.

Βρυξέλλες, 25 Σεπτεμβρίου 1996.

Ο Πρόεδρος

της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Carlos FERRER

Γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 66/400/ΕΟΚ, 66/401/ΕΟΚ, 66/402/ΕΟΚ, 66/403/ΕΟΚ, 69/208/ΕΟΚ και 70/458/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την εμπορία σπόρων τεύλων προς σπορά, σπόρων προς σπορά κτηνοτροφικών φυτών, σπόρων δημητριακών προς σπορά, σπόρων γεωμήλων προς φύτευση, σπόρων προς σπορά των ελαιούχων και κλωστικών φυτών προς σπορά κητευτικών»

(97/C 30/12)

Στις 25 Σεπτεμβρίου 1996, και σύμφωνα με τα άρθρα 43 και 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για την παραπάνω πρόταση.

Το τμήμα γεωργίας και αλιείας, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών επεξεργάστηκε τη γνωμοδότησή του στις 18 Ιουλίου 1996 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Stokkers.

Κατά την 338η σύνοδο ολομέλειας που πραγματοποιήθηκε στις 25 και 26 Σεπτεμβρίου 1996 (συνεδρίαση της 25ης Σεπτεμβρίου 1996), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 94 ψήφους υπέρ και 5 αποχές.

1. Εισαγωγή

Η προαναφερθείσα πρόταση οδηγίας βρίσκεται σήμερα στο στάδιο της επίσημης κωδικοποίησης. Η Επιτροπή έχει υποβάλει στο Συμβούλιο προτάσεις τις οποίες η ΟΚΕ ενέκρινε στη γνωμοδότηση που εξέδωσε στις 28 Φεβρουαρίου 1996 (CES 257/96).

Στις οδηγίες αυτές χρησιμοποιείται, στις διατάξεις που σχετίζονται με τη συσκευασία και τη σήμανση, η σύντμηση «ΕΟΚ».

Επειδή στη Συνθήκη του Μάαστριχτ ο όρος «Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα» αντικαταστάθηκε από τον όρο «Ευρωπαϊκή Ένωση», είναι αναγκαίο να προσαρμοσθούν οι οδηγίες αναλόγως.

Προκειμένου να αντικατασταθεί η ένδειξη «ΕΟΚ» από την ένδειξη ΕΚ, είναι αναγκαίο να ενσωματώσουν τα κράτη μέλη

την τροποποίηση αυτή στο εθνικό τους δίκαιο. Όταν οι τροποποιήσεις αυτές ενσωματωθούν στις υφιστάμενες οδηγίες, θα αποτελέσουν αντικείμενο της πρότασης κωδικοποίησης.

2. Τα κύρια σημεία της πρότασης της Επιτροπής

Η Επιτροπή προτείνει να αντικατασταθεί στις σχετικές διατάξεις των οδηγιών η ένδειξη «ΕΟΚ» από την ένδειξη «ΕΚ» και να δεσμευτούν τα κράτη μέλη να συμμορφωθούν με την οδηγία αυτή πριν από την 1η Ιουλίου 1996.

Προκειμένου να περιοριστούν οι ενδεχόμενες οικονομικές επιπτώσεις που θα υπάρξουν εάν χρησιμοποιηθούν νέες σημάνσεις, οι σημάνσεις που φέρουν την ένδειξη «ΕΟΚ» μπορούν να χρησιμοποιηθούν έως τις 31 Δεκεμβρίου 1996.